

ARMENIA

Informacja o stosunkach gospodarczych z Polską

flaga

mapa

godło

Informacje ogólne

powierzchnia:	29,8 km ²	
ludność:	3,25 mln osób	
głowa państwa (prezydent):	Serż Sarkisyan	
premier	Karen Karapetian	od 13 września 2016 r.
minister gospodarki	Suren Karayan	od 27 września 2016 r.
minister spraw zagranicznych	Edward Nalbanian	od 3 października 2016 r.
ambasador Armenii w Polsce	Edgar Ghazaryan	od 8 stycznia 2015 r.
ambasador Polski w Armenii	Jerzy Marek Nowakowski	od 2015 r.
najbliższe wybory parlamentarne	2022 r.	

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

Wskaźniki	2012	2013	2014	2015	2016 prognoza
PKB (w mld USD)	10,5	10,4	10,9	11,3	bd
PKB per capita (USD)	5,600	3.515	3.610	7.400	bd
PKB (wzrost w %)	7,2	3,2	3,4	3,1	bd
Deficyt budżetowy (% PKB)	-2	-2,4	-2,5	-2,3	bd
Zadłużenie zagraniczne (% PKB)	45	75	41,6	44,9	bd
Inflacja (CPI, średnioroczna, %)	2,6	5,6	4,6	2,5	bd
Bezrobocie (w %)	7	7	17,6	19	bd
Eksport (w mln USD)	1.400	1.653	1.519	1.486	bd
Import (w mln USD)	4.200	3.459	4.401	3.254	bd
Kurs AMD/USD (średnioroczny)	401,7	410,5	415,9	477,9	bd
Skumulowana wartość bezpośrednich inwestycji zagr. (w mln USD)	500 roczna	5.974	412 roczna	395,8 roczna	bd
Inwestycje bezpośrednie armeńskie za granicą (mln USD)	bd	bd	bd	bd	bd

Źródło: Ministerstwo Finansów, Ministerstwo Gospodarki, Centralny Bank Armenii

1. Podstawowe informacje, sytuacja gospodarcza

Armenia do grudnia 2015 r. była republiką prezydencką. Obecnie przechodzi do parlamentarnego systemu rządów (co wynika ze zmian konstytucji Armenii, zatwierdzonych w referendum 6 grudnia 2015 r.). Władzę ustawodawczą sprawuje jednoizbowy parlament (Zgromadzenie Narodowe), w którym zasiada 131 deputowanych wybieranych na 5-letnią kadencję. Władza wykonawcza należy do rządu, którym kieruje premier. Wybierany dotychczas w wyborach powszechnych prezydent wyznaczony zostanie przez parlament.

Członkostwo w ważniejszych ugrupowaniach międzynarodowych: ONZ, WTO, BŚ, WNP, EEU, MFW, OBWE, BSEC. Z dn. 2 stycznia 2015 r. stała się członkiem Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (EaUG), co spowodowało konieczność renegocjacji członkostwa w WTO. Armenia jest objęta Europejską Polityką Sąsiedztwa UE, w tym Programem Partnerstwa Wschodniego. Obecnie trwają negocjacje umowy ramowej UE-Armenia.

2. Polityka gospodarcza

Na początku lat 90-tych XX w. w wyniku wystąpienia szeregu niekorzystnych czynników – m.in. związanych z trzęsieniem ziemi, a także konfliktem wojennym dotyczącym Górskiego Karabachu – gospodarka Armenii znalazła się w stanie zapaści.

Rozpoczęte w 1994 r., przy współpracy z MFW, reformy gospodarcze przyniosły pozytywny skutek, o czym świadczyć może wysoka dynamika wzrostu PKB (o 13,3% w 2006 r., o 13,7% w 2007 r. i o 15% w 2009 r.). Światowy kryzys finansowy i gospodarczy oraz wydarzenia w Gruzji w sierpniu 2008 r. wpłynęły na wyhamowanie szybkiego tempa wzrostu gospodarczego lecz nadal kontynuowane są reformy – m.in. dalsza liberalizacja warunków prowadzenia działalności gospodarczej, prywatyzacja oraz tworzenie korzystnych warunków dla inwestycji zagranicznych. Wzmacniane są działania proeksportowe, reformowany jest system podatkowy, podjęta została walka z korupcją. Systematycznej poprawie ulega stan dróg (przy wykorzystaniu kredytów Azjatyckiego Banku Rozwoju), rozwija się transport lotniczy.

Produkcja przemysłowa opiera się przede wszystkim na przemyśle wytwórczym (głównie metalurgia i produkty spożywcze) oraz wydobywczym (głównie metali). W rolnictwie dominuje uprawa winogron i warzyw oraz hodowla trzody chlewnej.

Armenia nie ma własnych złóż ropy, gazu ani węgla. Produkty naftowe w większości importu z Rosji, w mniejszych ilościach z Iranu. Większość gazu importuje z Rosji rurociągiem biegnącym przez Gruzję. Dodatkowo w 2008 r. zakończono budowę gazociągu łączącego Armenię z Iranem, którym przesyłane są niewielkie ilości gazu. Energia elektryczna wytwarzana jest w elektrowni atomowej Medzamor, elektrowniach wodnych i gazowych.

Głównymi towarami eksportowymi Armenii są: metale nieszlachetne i wyroby z nich (ok. 1/3 wartości eksportu), produkty mineralne, kamienie szlachetne, kamienie nieszlachetne i wyroby z nich, gotowe artykuły spożywcze. Najważniejszymi odbiorcami w ostatnich latach są kraje Unii Europejskiej – przypadało na nie ponad połowa wartości eksportu Armenii (w tym Niemcy, Bułgaria, Holandia i Belgia) oraz kraje WNP – udział eksportu wynosi ok. 20% (w tym głównie Rosja), a także Gruzja.

Zasadnicze grupy towarowe w imporcie do Armenii to: maszyny i urządzenia, produkty mineralne, metale nieszlachetne i wyroby z ich, pojazdy, gotowe artykuły spożywcze. Głównymi dostawcami są: Rosja (20-25% całości importu) oraz Chiny, Ukraina, Niemcy,

Iran, Turcja i USA.

Perspektywy dalszego rozwoju gospodarczego Armenii uzależnione są od rozwiązania szeregu kwestii problemowych – takich jak: istotne uzależnienie gospodarki od sfery zagranicznej (w tym zarówno dostaw niezbędnych towarów i surowców energetycznych, pomocy rozwojowej krajów trzecich, jak i środków finansowych przekazywanych przez liczną ormiańską diasporę mieszkającą w Europie i USA) oraz ograniczonych możliwości transportu towarów (blokada transportowa ze strony Turcji i Azerbejdżanu oraz utrudnienia w transzycie przez Gruzję).

Dodatковым czynnikiem mającym wpływ na rozwój gospodarczy Armenii jest jej przystąpienie do Euroazjatyckiej Unii Gospodarczej (z dn. 2 stycznia 2015 r.). Obok doraźnych korzyści gospodarczych (m.in. obniżenie cen rosyjskiego gazu, wzrost rosyjskich inwestycji w infrastrukturę i przemysł energetyczny), w dłuższej perspektywie nastąpi konieczność dostosowania jej taryf celnych do poziomu UC. Na dalszy rozwój gospodarczy Armenii wpływ wywierać będzie sytuacja w Rosji i kurs rubla. Znaczący udział w PKB Armenii mają przekazy pieniężne z zagranicy (ok. 21% w 2015 r.), jakkolwiek odnotowywany jest spadek transferów od największej grupy emigrantów pracujących w Rosji.

W rankingu wolności gospodarczej publikowanym przez *The Wall Street Journal*, Armenia uplasowała w 2015 r. się na 54 pozycji na 179 ocenianych krajów (w 2011 r. była na pozycji 36, w 2014 r. na 41). W rankingu *Doing Business 2016 r.* Banku Światowego Armenia usytuowała się na 35 pozycji na 189 krajów, poprawiając swoją pozycję do roku poprzedniego o 3 miejsca w ujęciu całkowitym.

3. Ramy prawno-traktatowe współpracy gospodarczej

Stosunki dwustronne między Rzeczpospolitą Polską a Republiką Armenii normują następujące akty prawne:

- Umowa o partnerstwie i współpracy między Wspólnotami Europejskimi i ich Państwami Członkowskimi, z jednej strony, a Republiką Armenii, z drugiej strony, sporządzona w Luksemburgu dnia 22 kwietnia 1996 r. (Dz.U. z 2006 r., nr 39, poz. 269), której Polska stała się stroną z dniem 1 maja 2004 r.,
- Umowa między Unią Europejską a Republiką Armenii o ułatwieniach w wydawaniu wiz (Dz.Ur.z UE z 31.10.2013 r., L 289/2).
- Umowa o współpracy gospodarczej między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Armenii o współpracy gospodarczej, sporządzona w Erywaniu 12 marca 2010 r. (Dz.U z 2010 r., Nr 56, poz. 761),
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Armenii o współpracy kulturalnej i naukowej, sporządzona w Warszawie, dnia 27 stycznia 1998 r. (Dz.U. z 2000 r., Nr 2, poz. 9),
- Konwencja między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Armenii w sprawie unikania podwójnego opodatkowania i zapobiegania uchylaniu się od opodatkowania w zakresie podatków od dochodu i majątku, sporządzona w Warszawie, dnia 14 lipca 1999 r., (Dz.U z 2005 r., Nr 66, poz. 576),
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Armenii o współpracy w zwalczaniu przestępczości, sporządzona w Warszawie, dnia 6 września 2004 r. (Dz.U z 2005 r., Nr 125, poz. 1046),

- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Armenii o współpracy w dziedzinie obronności, sporządzona w Warszawie, dnia 6 września 2004 r. (Dz. U. z 2005 r., Nr 221, poz. 1902),
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Armenii o cywilnej komunikacji lotniczej, sporządzona w Warszawie dnia 27 stycznia 1998 r. (nie opublikowana),
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Armenii o międzynarodowych przewozach drogowych, sporządzona 24 czerwca 2013 r. w Warszawie,
- Porozumienie między Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Rolnictwa Republiki Armenii o współpracy w dziedzinie rolnictwa, w Warszawie 25 czerwca 2013 r.,
- Porozumienie o współpracy między Polską Agencją Rozwoju Przedsiębiorczości a Fundacją „Narodowe Centrum Małej i Średniej Przedsiębiorczości Armenii”, sporządzone w Warszawie, dnia 6 września 2004 r.,
- Umowa między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Armenii o współpracy w dziedzinie turystyki, sporządzona w Warszawie, dnia 14 lipca 1999 r. (nie opublikowana),
- Memorandum o współpracy w dziedzinie weterynarii między Głównym Lekarzem Weterynarii Rzeczypospolitej Polskiej i Państwową Służbą Bezpieczeństwa Żywności Armenii (podpisane 28.07.2011 r. w Erywaniu),
- Memorandum o porozumieniu między Polską Agencją Informacji i Inwestycji Zagranicznych SA i Agencją Rozwoju Armenii (podpisane 28.07.2011 r. w Erywaniu),
- Porozumienie o współpracy między Krajową Izbą Gospodarczą a Izbą Przemysłowo-Handlową Republiki Armenii (podpisane 28.07.2011 r. w Erywaniu),
- Porozumienie o współpracy pomiędzy Pracodawcami Rzeczypospolitej Polskiej a Związkiem Przemysłowców i Przedsiębiorców (Pracodawców Armenii) (podpisane 28.07.2011 r. w Erywaniu),
- Protokół wykonawczy do Umowy między Rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Rządem Republiki Armenii o współpracy kulturalnej i naukowej z 27.01.1998 r. (podpisany 28.07.2011 r. w Erywaniu),
- List intencyjny o współpracy między służbami fitosanitarnymi Polski i Armenii (podpisany 23 kwietnia 2013 r. w Erywaniu),
- List intencyjny o współpracy między Konfederacją LEWIATAN i Konfederacją Pracodawców i Przedsiębiorców Republiki Armenii (podpisany 25 czerwca 2013 r. w Warszawie),
- Wspólna Deklaracja o współpracy w dziedzinie środowiska pomiędzy Ministerstwem Środowiska Rzeczypospolitej Polskiej a Ministerstwem Ochrony Przyrody Republiki Armenii (podpisana w czerwcu 2014 r. w Warszawie).

4. Wymiana handlowa z Polską

Tabela 1. Wymiana handlowa Polski z Armenią w latach 2011-2015 w mln USD

	2011	2012	2013	2014	dynamika 2014/2013	2015*)	dynamika 2015/14
Obroty	23,8	32,7	41,7	57,5	137,8	72,9	126,8
Eksport	22,7	32,1	39,3	49,2	125,2	55,1	112
Import	1,1	0,6	2,5	8,3	337,4	17,8	214,6
Saldo	21,6	31,5	36,8	40,9	-	37,3	-

Źródło: GUS

*) dane szacunkowe

Tabela 2. Wymiana handlowa Polski z Armenią w 2017 r.

	I-VI 17r. [mln USD]				I-VI 16r. [mln USD]				Dynamika [%]		
	Eksport	Import	Obroty	Saldo	Eksport	Import	Obroty	Saldo	Eksport	Import	Obroty
POLSKA OGÓŁEM	106313,9	105300,3	211614,2	1013,6	101908,4	98603,6	200512	3304,9	104,3	106,8	105,5
KRAJE WNP+GRUZJA	6546,8	8969,6	15516,4	-2422,9	5457,6	7186,3	12643,8	-1728,7	120	124,8	122,7
ARMENIA	19,1	6,5	25,6	12,6	19,5	14,3	33,8	5,3	97,8	45,7	75,8

Źródło: baza Insigros

Wymiana handlowa z Armenią nie jest znacząca. Obroty towarowe w ostatnich latach systematycznie rosną. Dominują dostawy towarów z Polski nad zakupami w Armenii.

Struktura towarowa polsko-armeńskiej wymiany handlowej charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem. Do znaczących pozycji towarowych eksportowanych z Polski do Armenii w latach 2012-2014 należały: wyroby przemysłu elektromaszynowego (ok. ¼ ogólnej wartości eksportu), przemysłu chemicznego (17-22%) oraz artykuły rolno-spożywcze (10-20%). Struktura ta w 2015 r. uległa zmianie i wyniosła: artykuły rolno-spożywcze 43%, wyroby przemysłu chemicznego 18%, wyroby metalurgiczne 12%, wyroby przemysłu elektromaszynowego 10%. W imporcie z Armenii, dominują wyroby metalurgiczne, artykuły rolno-spożywcze oraz wyroby przemysłu lekkiego.

Eksport z Polski realizowany był w 2014 r. przez 438 firm zarejestrowanych w Polsce, natomiast import – przez 39 firm. W 2014 r. Armenia zajęła 98 pozycję w eksporcie z Polski (na 250 krajów, z którymi Polska prowadziła wymianę handlową) oraz 125 pozycję w imporcie.

5. Współpraca inwestycyjno-kapitałowa

Dotychczas nie odnotowano w kontaktach bilateralnych znaczącej współpracy inwestycyjnej. W październiku 2014 r. uruchomiony został w Czarencewanie pod Erywaniem zakład produkcyjny, z udziałem kapitału polskiego, wytwarzający sprzęt ochronny dla sił mundurowych Armenii (namioty, odzież specjalistyczna, siatki maskujące).

Prowadzone są rozmowy w zakresie realizacji w Armenii polskich projektów branży energetycznej i ochrony środowiska.

6. Dostęp do rynku

Wraz z przystąpieniem do UE Polska objęta została mechanizmami wspólnej polityki handlowej UE wobec krajów trzecich, w tym Armenii.

Polityka inwestycyjna i handlowa Armenii oceniana jest przez międzynarodowe organizacje jako jedna z najbardziej liberalnych wśród krajów WNP.

Jako członek WTO, Armenia stosuje uregulowania wymiany handlowej zgodne z wymogami tej organizacji, a ograniczenia w wymianie handlowej dotyczą jedynie nielicznych grup towarowych. Ograniczenia te dotyczą m.in. towarów reeksportowanych (na podstawie porozumień zawartych z krajem, którego dotyczy procedura reeksportu), mogą mieć również charakter ograniczeń pozataryfowych (licencji i kontyngentów – są one stosowane w odniesieniu do m.in. importu środków chemicznych stosowanych do ochrony roślin, obrotu dzikimi zwierzętami i roślinami, eksportu wyrobów tekstylnych do krajów członkowskich UE, obrotu lekarstwami, obrotu materiałami promieniotwórczymi) czy zakazów (dotyczy to m.in. takich towarów jak: dokumenty zawierające tajemnice państwowe, wyroby alkoholowe bez akcyzy, odpady, towary przeterminowane, zakażone rośliny i zwierzęta, dobra o znaczeniu historycznym, antyki).

W imporcie towarów do Armenii stosuje się dwie stawki celne (0% oraz 10%), w przypadku towarów eksportowanych nie stosuje się żadnych stawek celnych. W odniesieniu do importowanych do tego kraju towarów obowiązuje również podatek VAT (20%), a w odniesieniu do niektórych towarów (alkohol i wyroby alkoholowe, wyroby tytoniowe, ropa naftowa oraz ciekłe węglowodory) – także akcyza. Ponadto w przypadku szeregu towarów – takich jak np. niektóre artykuły rolno-spożywcze, nawozy, środki higieny, wyroby AGD, itd. – przy ich eksporcie do Armenii wymagane są certyfikaty jakościowe.

W związku z członkostwem Armenii w Unii Euroazjatyckiej i koniecznością stosowania Wspólnej Taryfy Celnej Unii, Armenia wystąpiła o czasowe wyłączenia na dostosowanie stawek celnych do poziomu obowiązującego w EaUG (Armenia w momencie przystąpienia do EaUG miała najniższe w krajach EaUG zarówno maksymalne, jak i średnie stawki celne). W trakcie uzgodnień uzyskała okres przejściowy do 2022 r. na grupę ok. 400 towarów. Zgodnie z Umową o przystąpieniu Armenii do EaUG w ciągu 2 lat od daty wejścia jej w życie obowiązuje kontyngent na import białego cukru. Aktualne stawki importowe dostępne są na stronie internetowej Służb Celnych Armenii pod adresem <http://www.customs.am>, oraz Ministerstwa Gospodarki <http://www.mineconomy.am> Armenia-EAEU.

Inwestorzy zagraniczni, zgodnie z obowiązującymi przepisami armeńskimi, zagwarantowane mają równe traktowanie z podmiotami krajowymi oraz mogą liczyć na dodatkowe ulgi i preferencje władz Armenii (np. specjalne zwolnienia z podatku CIT dla inwestorów zagranicznych, których wkład inwestycyjny przekroczy 500 mln AMD). Szczegółowe informacje nt. obowiązujących w Armenii regulacji z zakresu lokowania bezpośrednich inwestycji zagranicznych znaleźć można na stronie internetowej Agencji Rozwoju Armenii pod adresem <http://www.ada.am>.

Przedsiębiorcy z Polski mają na zasadzie równego traktowania dostęp do zamówień publicznych w Armenii (zgodnie z Porozumieniem w sprawie zamówień rządowych (GPA), tj. umowy międzynarodowej w ramach systemu Światowej Organizacji Handlu (WTO)).

7. Działania na rzecz rozwoju dwustronnej współpracy gospodarczej

Minister Gospodarki obejmuje częściowym dofinansowaniem niektóre przedsięwzięcia promocyjne o charakterze proeksportowym – bliższe informacje dostępne są w Portalu Promocji Eksportu www.trade.gov.pl. Pomoc finansowa w realizacji przedsięwzięć

promocyjnych może być również udzielania ze środków unijnych – informacje w domenie: www.funduszeunijne.gov.pl.

Przedsiębiorcy mający siedzibę na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, dokonujący eksportu krajowych towarów i usług, mogą skorzystać z usług KUKI SA w zakresie gwarantowanych przez Skarb Państwa ubezpieczeń kredytów eksportowych z Armenią. Ponadto, w ramach realizacji rządowego programu „Finansowe wspieranie eksportu” importer może uzyskać środki finansowe na zapłatę za usługi/dostawy, które będzie realizował polski eksporter. Informacje dot. finansowych instrumentów wspierania eksportu na stronie Ministerstwa Finansów www.mf.gov.pl oraz Portalu Promocji Eksportu www.trade.gov.pl.

Instytucjonalną formę wsparcia sprawuje, powołana mocą podpisanej 12 marca 2010 r. Umowy o współpracy gospodarczej – Polsko-Armeńska Komisja Międzyrządowa do spraw Współpracy Gospodarczej. Komisja sprzyja dynamizowaniu obrotów handlowych i inicjatywom gospodarczym w różnych dziedzinach gospodarki obu krajów. Pierwsze posiedzenie Komisji odbyło się 13 lipca 2010 r. Towarzyszyły mu działania promocyjne związane z uruchomieniem bezpośredniego połączenia lotniczego Warszawa-Erywań; zaprezentowany został rządowy projekt pt. „Akcelerator Zielonych Technologii (GreenEvo)” mający na celu międzynarodowy transfer technologii sprzyjających ochronie środowiska. Przeprowadzone w 2011 r. działania promocyjne, przy okazji wizyty Prezydenta RP w krajach Kaukazu Południowego oraz w trakcie II posiedzenia Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Gospodarczej w Warszawie, zaowocowały dalszym zainteresowaniem przedsiębiorców rozszerzeniem bilateralnej wymiany towarowej oraz nawiązaniem współpracy inwestycyjnej. III posiedzenie Komisji odbyło się w kwietniu 2013 r. i poprzedziło wizytę Prezydenta Republiki Armenii w Polsce. Obradom Komisji towarzyszyła misja gospodarcza polskich przedsiębiorców zainteresowanych rozwojem współpracy z rynkiem armeńskim. IV posiedzenie Komisji odbyło się 3 grudnia 2014 r. w Warszawie. Piąte posiedzenie Komisji odbyło się w Erywanii w dn. 17 maja 2016 r. Kolejne obrady Komisji odbędą się 20 grudnia 2017 r. w Warszawie.

8. Potencjalne dziedziny współpracy

Za najbardziej perspektywiczne branże uznać należy: energię odnawialną, elektronikę, farmację i biotechnologię, wzornictwo przemysłowe i telekomunikację (produkcja i opracowanie urządzeń technologicznych, systemów i materiałów dla przekazu danych i informacji), współpracę w dziedzinie przemysłu lekkiego – eksport, cieszących się uznaniem polskich wyrobów odzieżowych, możliwość zlecenia usług krawieckich. Również usługi w sektorze transportowym, usługi budowlane, informatyczne, usługi w zakresie technologii środowiskowych (np. zanieczyszczenie gleby, technologie dot. biomasy).

9. Polska placówka za granicą

Ambasada RP w Armenii
ul. Hanrapetutyán 44A, Erywan
tel.: (+374 10) 54 24 93 oraz 54 24 95
fax: (+374 10) 54 24 96 oraz 54 24 98
erevan.amb.sekretariat@msz.gov.pl
www.erevan.polemb.net

10. Ambasada Republiki Armenii w RP

Ambasada Republiki Armenii w RP
Ambasador Nadzwyczajny i Pełnomocny
J.E. Edgar Ghazaryan
Tel.: 48 22 899 09 40 do 42
Fax: 48 22 899 09 35
sekretariat@armenia.internetdsl.pl
www.poland.mfa.am